

Teaching Persian language to non-Persian speaking students in the universities of the medical sciences in the country

E. Movahed Kor*¹

1- Faculty of Pharmacy, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

ABSTRACT

Keywords:

Teaching
Persian Language
Student
Non-Persian Speakers
Medical Sciences

1 .Corresponding author
✉ movahedkar.e@iums.ac.ir

Background and Objectives: The purpose of the current study is to investigate and analyze the process of teaching Persian language to non-Persian speaking students in the universities of the medical sciences in the country. **Methods:** The research was conducted by using the qualitative method and interviewing with the executives. The research environment consisted of the central universities of medical sciences located in Tehran Province and the Ministry of Health. The interviews were analyzed by using the content analysis method and MAXQDA10 software.

Findings: They were categorized as follows: 1) The factors affecting the necessity of learning Persian language such as: Academic factors (five factors), personal factors (six factors), academic factors (seven factors), and international factors (three factors); 2) The Persian language teaching challenges: Knowledge challenges (nine challenges), software challenges (seven challenges), the individual challenge (one challenge), the challenges of the university (twenty challenges), the challenges of the educational institutions (two challenges), and the international challenge (one challenge); 3) The Persian language teaching opportunities: Academic opportunities (five opportunities), software opportunities (four opportunities), individual opportunities (two opportunities), the opportunities of the university (four opportunities), and the opportunities of the educational institutions (three opportunities). **Conclusion:** It is necessary for the educational managers of the medical sciences to consider the seven suggestions mentioned in the current study in the field of planning, programming and executing the university activities.

ISSN (Online): DOI: 10.48310/rpllp.2024.12899.1096

Received: 1401/10/07

Reviewed: 1402/03/11

Accepted: 1402/10/07

PP: 20

Citation (APA): Movahed Kor. E (2023). Teaching Persian language to non-Persian speaking students in the universities of the medical sciences in the country. *The Journal of Research in teaching Persian language and literature*, 4 (2), 1-20.

 <https://doi.10.48310/rpllp.2024.12899.1096>

آموزش زبان فارسی به دانشجویان غیرفارسی‌زبان دانشگاه‌های علوم

پزشکی کشور

مقاله پژوهشی

الهام موحدکر*^۱

۱. دانشکده داروسازی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران

چکیده

هدف مطالعه حاضر، بررسی و تحلیل فرایند آموزش زبان فارسی به دانشجویان غیرفارسی‌زبان دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور است. پژوهش به روش کیفی و از طریق مصاحبه با دست‌اندرکاران اجرائی انجام شد. جامعه پژوهش را دانشگاه‌های علوم پزشکی قطب کشور واقع در استان تهران و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تشکیل می‌دادند. مصاحبه‌ها به روش تحلیل محتوا و با نرم‌افزار MAXQDA10 تحلیل شد. مفاهیم منتج از مطالعه عبارت بودند از: (۱) عوامل موثر بر ضرورت یادگیری زبان فارسی؛ دانشی (۵ عامل)، فردی (۶ عامل)، دانشگاهی (۷ عامل)، و بین‌المللی (۳ عامل)؛ (۲) چالش‌های آموزش زبان فارسی؛ دانشی (۹ چالش)، نرم‌افزاری (۷ چالش)، فردی (۱ چالش)، دانشگاهی (۲۰ چالش)، نهادهای آموزشی (۲ چالش)، و بین‌المللی (۱ چالش)؛ (۳) فرصت‌های آموزش زبان فارسی؛ دانشی (۵ فرصت)، نرم‌افزاری (۴ فرصت)، فردی (۲ فرصت)، دانشگاهی (۴ فرصت)، و نهادهای آموزشی (۳ فرصت). ضروری است مدیران حوزه آموزش علوم پزشکی پیشنهادات و راهکارهای هفتگانه حاصل از مطالعه حاضر را در برنامه‌ریزی‌ها، طرح ریزی‌ها و فعالیت‌های دانشگاهی مدنظر قرار دهند.

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:10.48310/rpllp.2024.12899.1096

واژه‌های کلیدی:

آموزش

زبان فارسی

دانشجو

غیرفارسی‌زبان

علوم پزشکی

۱. نویسنده مسئول

movahedkar.e@iums.ac.ir[✉]

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۰/۰۷

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۳/۱۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۰/۰۷

شماره صفحات: ۲۰

مقدمه

سابقه آموزش زبان فارسی به دانشجویان غیرفارسی‌زبان بسیار کوتاه است و همگام با دستاوردهای عام آموزش زبان نیست (تاج‌الدین، ۱۳۸۹: ۶۵-۸۵). فارسی‌آموزان غیرایرانی به چهار گروه تقسیم می‌شوند: ۱) زبان مادری شاخه‌ای از زبان فارسی و نظام نوشتاری فارسی است (از قبیل: دانشجویان از ملل افغانستان و پاکستان؛ ۲) زبان مادری غیرفارسی و نظام نوشتاری فارسی است (از قبیل: دانشجویان از کشورهای عرب؛ ۳) زبان مادری فارسی و نظام نوشتاری غیرفارسی است (از قبیل: دانشجویان از ملل هند و بنگلادش؛ ۴) زبان و خط متفاوت از فارسی است (از قبیل: دانشجویان از کشور اندونزی). در نتیجه دانشجویان گروه دوم مهارت‌های خوانشی و نگارشی را به سرعت یاد می‌گیرند و واژگان وام گرفته از عربی را به آسانی درک می‌کنند. دانشجویان گروه چهارم مهارت‌های گفتاری و شنیداری را به راحتی کسب می‌کنند. پر واضح است سرعت فراگیری دانشجویان گروه اول در مهارت‌های چهارگانه خوانشی، نگارشی، گفتاری و شنیداری از سایر گروه‌ها بیشتر است (ذولفقاری، ۱۳۸۴: ۲۵-۵۸).

این عدم همخوانی در سطوح مختلف از قبیل سطح روش به کاربرد روش‌های تدریس منسوخ، سطح طرح درس به عدم استفاده از روش تدریس معین و عدم انسجام در استفاده از طرح درس، و سطح کاربرد فعالیت و فنون درسی به پیدایش فنون غیرهدفمند و مبتنی بر طرح درس‌های متعارض منجر می‌شود (تاج‌الدین، ۱۳۸۹: ۶۵-۸۵). مولفین طرح دروس و کتاب‌های آموزش زبان فارسی به دانشجویان غیرایرانی باید در انتخاب روش‌ها و رویکردهای آموزشی زبان آموزی دقت بیشتری داشته باشند. به کارگیری روش‌ها و رویکردهای ارتباطی از قبیل آموزش‌های تکلیف محور و محتوا محور از آن جمله اند (رضائی و کوراوند، ۱۳۹۳: ۱۱۷-۱۴۱).

در حال حاضر ملحوظ نمودن حوزه آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان و مسائل مربوط به آن با افزایش جذب دانشجویان بین‌المللی بیش‌ازپیش حائز اهمیت است. به بیان دیگر، آموزش زبان فارسی و مهارت‌های زبانی در قالب متون علمی هم‌راستا با رشته‌های انتخابی فارسی‌آموزان در گروه علوم پزشکی و در جهت دستیابی به اهداف دانشگاهی موضوعی است که باید در عرصه آموزش بین‌الملل موردتوجه قرار گیرد. در این نوع آموزش باید شکاف بین توانایی و مهارت خوانش و نگارش متون فارسی عمومی و علمی به حداقل ممکن کاهش پیدا کند. لازم است مختصات

زبانی گونه‌های علمی در منابع آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان لحاظ شود (صدیقی فر و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۸۳-۲۱۲).

آموزش مهارت‌های گفتاری در زبان فارسی هدف مشترک تمام زبان‌آموزان است. آموزش مکالمه فارسی از طریق قرارگیری در محیط فارسی‌زبان، برقراری ارتباط با اهل‌زبان، و آموزش کلاسی تسهیل می‌شود. اما تفاوت‌های موجود بین نوشتار و گفتار دانشجویان غیرایرانی را در کسب این مهارت با چالش مواجه کرده است. اکثریت دانشجویان زبان‌آموز بین‌المللی زبان فارسی را به صورت نوشتاری در محیط بیگانه و بدون امکان برقراری ارتباط با ایرانیان فرامی‌گیرند (صفار مقدم، ۱۳۹۲: ۱۱۵-۱۴۰).

یکی از زمینه‌هایی که همواره فارسی‌زبانان در آن صاحب دانش و علم بوده‌اند بحث علوم پزشکی بوده که از دیرباز در ایران دارای سوابق علمی ارزشمندی بوده و از این‌رو از سطوح بالای علمی در این زمینه برخوردار بوده و دانشجویان و پزشکان زیادی را برای کسب دانش و فعالیت جلب خود کرده است. از این‌رو یادگیری زبان فارسی و نیز زبان تخصصی فارسی در پزشکی در این خصوص امری ضروری است. دانشجویان خارجی جهت دریافت آموزش باکیفیت بالا و هزینه‌های پایین آموزشی به کشورمان می‌آیند که آموزش ببینند و چنین موضوعی ایجاب می‌کند ما برای این گروه مخاطب مواد درسی ویژه‌ای داشته باشیم. به‌عنوان مثال، دانشجویان خارجی پزشکی، داروسازی و دندانپزشکی برای مکالمه با بیمار و همراهان یا دریافت شرح‌حال بیمار نیازمند آموزش زبان فارسی هستند. با توجه به اینکه تاکنون مطالعه‌ای جامع در این خصوص انجام نشده است، مطالعه حاضر با هدف بررسی و تحلیل فرایند آموزش زبان فارسی به دانشجویان غیرفارسی‌زبان دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور انجام شد. به بیان دیگر، این پژوهش به دنبال پاسخگویی به این سؤال است که فرایند آموزش زبان فارسی به دانشجویان غیرفارسی‌زبان دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور از لحاظ نحوه اجرا چگونه است؟

پیشینه پژوهش

رضامراد صحرائی (۱۳۹۱) در مطالعه خود با عنوان «جایگاه رهیافت‌های طراحی برنامه درسی در فرایند سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی آموزش زبان فارسی به غیرایرانیان» تأکید کرد بروز نقص و نادیده‌گرفتن عواملی از قبیل برنامه‌ای، مدرس زبان، زبان‌آموز، تحلیل نیاز، و انعطاف‌پذیری در

برنامه درسی از مهم‌ترین پیامدهای عدم شکل‌گیری چرخه تدوین منابع آموزش زبان فارسی است. وی راهکارهایی از قبیل مدیریت برنامه آموزش زبان فارسی به غیرایرانیان توسط متولی واحد، حمایت برنامه‌ریزی شده نهادها از مؤلفین کتاب‌های آموزشی، و برقراری ارتباط فرایندی و منظم بین مراکز آموزش زبان فارسی و دانشگاه‌های مجری رشته - مقطع آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان جهت امکان تدریس عملی آنان را پیشنهاد کرد (صحرائی، ۱۳۹۱: ۱۰۳-۱۳۴).

پیش‌قدم و همکاران (۱۳۹۳) در مطالعه خود با عنوان «آینده پژوهی رشته آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان» چالش‌های این رشته را به شرح ذیل تبیین کرده‌اند: مبهم بودن جایگاه رشته و نبود ارتباط موثر میان مدعیان آن، نداشتن دوره دکترای تخصصی، درج عنوان رشته در مدرک فارغ التحصیلی، آینده شغلی نامعلوم، و ناکارآمدی مواد درسی (پیش‌قدم و همکاران، ۱۳۹۳: ۹۶-۱۲۰).

مطالعه عرب خردمند و همکاران (۱۳۹۴) در دانشگاه علوم پزشکی تهران نشان داد به ترتیب ۱۳/۷۶ درصد و ۵۴/۲۵ درصد از فرایند آموزش و یادگیری و فرایند آموزش زبان فارسی رضایت نداشته‌اند. مهم‌ترین چالش محل برگزاری کلاسهای آموزش زبان فارسی بود. این امر بیانگر اهمیت آموزش زبان فارسی به دانشجویان غیرایرانی است. اکثریت دانشجویان از فاصله مکانی موسسه آموزش زبان فارسی تا دانشگاه ناراضی بودند و دوره را به‌صورت کامل طی نکرده بودند. آنان خواستار برگزاری کلاسهای زبان آموزی در خوابگاه یا دانشگاه بودند. تداخل زمان برگزاری کلاسهای زبان فارسی و دانشگاه از عوامل موثر بر ترک موسسه بود (عرب خردمند و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۰۵-۹۴).

مطالعه میرزائی حصاریان و همکاران (۱۳۹۴) با عنوان «مقایسه متون فیزیولوژی گایتون و فارسی ویژه پزشکی» نشان داد متون پزشکی ترم اول دانشگاه یا متون ویژه علوم پزشکی دوره تکمیلی جهت فارسی‌آموزان غیرایرانی با هم تفاوت عمده‌ای دارند. این تفاوت از نظر موضوعات استعاره دستوری، اجزای مرتبه بندی شده و واژگون مرتبه در سطح بند و بند مرکب مشاهده شد. پس بررسی وجوه افتراق و اشتراک متون علوم پزشکی ضروری است (میرزائی حصاریان و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۳۷-۱۶۳).

میرزائی حصاریان و همکاران (۱۳۹۵) مطالعه‌ای با عنوان «سطح بندی متون پزشکی فارسی برای غیر فارسی‌زبانان» را در دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) انجام دادند. نتایج نشان داد عوامل موثر بر دشواری متون پزشکی فارسی عبارتند از: صفت‌سازی از فعل، واژگان تخصصی،

واژگونی مرتبگی در سطح گروه، بند و بند مرکب، اسم سازی از صفت و فعل، موجزگونی، و مرتبگی بسطی افزایشی. نهایتاً پیشنهاد شد انگاره سطح بندی متون پزشکی فارسی منتج از مطالعه حاضر در تهیه و تدوین منابع آموزشی، آزمون سازی و سطح بندی زبان آموزان غیرایرانی استفاده شود (میرزائی حصاریان و همکاران، ۱۳۹۵: ۴۷-۷۴).

هادی زاده و همکاران (۱۳۹۷) در مطالعه خود با عنوان «ارزیابی محتوای دستور در منابع آموزش زبان فارسی به غیر فارسی زبانان بر پایه رویکرد دستور آموزشی» تاکید کردند با وجود انتشار آثار متعدد در آموزش زبان فارسی به غیر فارسی زبانان، هنوز به هدف تالیف کتب و منابع پر کاربرد دست نیافته ایم. باید فهرستی سطح بندی شده از ساختارهای دستوری، معنا و کاربرد آنها همراه با مثالها و تمرینهای متنوع، راهنماهای عملی، و پیشنهادات بنیادین همراه با متن اصلی با تاکید بر زبان فارسی گفتاری و نوشتاری امروزی جهت مدرسان و اساتید آموزش زبان فارسی تهیه کرد (هادی زاده و همکاران، ۱۳۹۷: ۴۴-۲۱).

مطالعه میهمی و همکاران (۱۳۹۸) در دانشگاه علامه طباطبائی نشان داد تعامل در موضوعات مختلف آموزش زبان فارسی به غیرفارسی زبانان در رشد هویت مدرسان و اساتید نقش مهمی دارد. مسائل رشته‌ای، آموزشی، حرفه‌ای، و محلی از جمله این موضوعات است. کیفیت تعامل به اثربخشی تعامل در رشد هویت مدرسان و اساتید منجر می‌شود. آنان نقش جدیدی تحت عنوان معلم پژوهشگر را بر عهده می‌گیرند. یکی از مسائل قابل تأمل در رشد هویتی اصل انگیزشی مطالب است. تعامل به توسعه ظرفیت تفکر انتقادی مدرس منجر می‌شود. رشد ماهیتی پویا دارد. به روزرسانی دانش مسائل زبانی از ضروریات است. پس تعامل به پویایی هویتی مدرس منجر می‌شود. رشد حرفه‌ای مدرس به ارتقای انگیزه تدریس، گزینش رویکردهای جدید آموزشی، اقدام پژوهی به منظور کاهش مشکلات کلاسی، برقراری ارتباط بهتر با زبان آموزان، و توجه به ویژگی‌های آنان، در محیط کلاس منجر می‌شود (میهمی و همکاران، ۱۳۹۸: ۲۰۱-۲۲۶).

همچنین مطالعه عباسی و کلاری (۱۳۹۹) با عنوان «بررسی نگرش دانشجویان بین الملل به آموزش‌های برخط و کاربرد رسانه‌های اجتماعی در یادگیری زبان فارسی در دوران پیش و پس از گسترش ویروس کرونا» در دانشگاه‌های علامه طباطبائی و تربیت مدرس نشان داد نگرش فارسی آموزان غیرایرانی در خصوص یادگیری زبان فارسی به روش برخط و رسانه‌های اجتماعی در سطوح مقدماتی، میانی و پیشرفته در مقایسه با دوره حضوری ارتقا پیدا کرده است. دانشجویان بین الملل به شیوه‌های سنتی آموزش دانشگاهی تمایل بیشتری دارند. اما در مواجهه با تغییرات

بین‌المللی در حوزه آموزش عالی خود را با شرایط جدید تطابق می‌دهند. در نتیجه متولیان آموزش زبان فارسی دانشگاهی با فرصت مناسبی جهت گسترش آموزش مجازی زبان فارسی به دانشجویان غیرایرانی روبرو هستند. «بین‌المللی‌سازی در خانه» از مفاهیمی است که در این حوزه شکل گرفته است (عباسی و کلاری، ۱۳۹۹: ۳۹-۵۱).

عباسی و همکاران (۱۳۹۹) نیز در مطالعه خود با عنوان «شناسائی و طبقه‌بندی چالش‌های مدرسان زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان در کلاسهای چندفرهنگی» به نه عامل ذیل به‌عنوان چالش اشاره کردند: آموزشی، مذهبی، یادگیری، تدریس، عاطفی، انگیزه، دانش زبانی پیشین، و اجتماعی (عباسی و همکاران، ۱۳۹۹: ۵۶۷-۶۰۴).

وکیلی فرد و احمدی خلخالی (۱۴۰۰) به نقد علمی و ارزیابی منبع آموزشی «نبض زندگی، گسترش واژگان و درک متون نیمه تخصصی زبان فارسی در حوزه علوم پزشکی» جهت دانشجویان رشته‌های علوم پزشکی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) پرداختند. محتوای کتاب شامل تمرکز بر فصل، پیش از خواندن، خواندن، پس از خواندن، گسترش واژه‌ها، راهبردهای خواندن، مهارت شنیداری، و مهارت گفتاری است. از دیدگاه مدرسان زیربخش‌های محتوا، واژه‌ها، دستور زبان، تمرینها، فعالیتها، جذابیت متن و ساخت فیزیکی در بخش درسنامه مطلوب هستند. اما از دیدگاه دانشجویان زیربخش‌های واژه‌ها، دستور زبان، تمرینها و فعالیتها در بخش درسنامه مطلوب نیستند. از دیدگاه هر دو گروه بخش بافت مطلوب است. از دیدگاه مدرسان زیربخش‌های واژه‌ها و دستور زبان و از دیدگاه دانشجویان زیربخش محتوا در بخش بافت در رتبه دوم مطلوبیت قرار دارد. از دیدگاه هر دو گروه زیربخش جذابیت متن و ساخت فیزیکی در جایگاه سوم است (وکیلی فرد و احمدی خلخالی، ۱۴۰۰: ۳۴۹-۳۷۱).

مطالعه وکیلی فرد (۱۴۰۰) با عنوان «بررسی و شناسائی رویکردهای کارآمد آموزش زبان فارسی برای اهداف عمومی زبان آموزان غیرایرانی» در دانشگاه‌های کشور نشان داد روش‌های آموزشی مدرس محور و متناسب با شرایط کلاس، ارتباطی، شنیداری-گفتاری، تکلیف محور و رویکرد طبیعی در رتبه‌های اول تا پنجم اهمیت قرار دارند. وی معتقد است پژوهش در مورد روشها و رویکردهای آموزشی ضروری است. خلاقیت زیربنای آموزش زبان فارسی است. مدرسان و اساتید نمی‌توانند با یک رویکرد خاص به موفقیت در این امر دست پیدا کنند. آموزش زبان به معنای مدیریت لحظه‌ها است. لازم است اساتید و مدرسان آموزش زبان با تمام روش‌های آموزشی

آشنا باشند تا قادر باشند در تمام موقعیت‌ها روش مناسب را انتخاب کنند و فراگیران را به سوی آموزش پایدار و موفق هدایت نمایند (وکیلی فرد، ۱۴۰۰: ۲۱-۵۲).

زندى و معصومى فرد (۱۴۰۰) نیز در مطالعه خود به ارائه مدل آموزش ترکیبی زبان فارسی به خارجیان پرداختند. این مدل از نظر متخصصان آموزش مجازی و زبان شناسان از ویژگی‌های ذیل برخوردار است: بر رویکردهای جدید زبان آموزی متکی است، بر انگیزه یادگیری زبان آموزان تمرکز دارد، بر تعاملات مدرس، زبان آموز و محتوا تاکید دارد، با اصول روانشناختی زبان آموزی تطابق دارد، به ترکیب فعالیت‌های یاددهی - یادگیری حضوری و الکترونیکی می پردازد، به مشخصات مدرس، محتوا، رسانه و ارزشیابی توجه دارد. در نتیجه از اعتبار کافی برخوردار است (زندى و معصومى فرد، ۱۴۰۰: ۶۳-۸۰).

روش

پژوهش به روش کیفی و از طریق مصاحبه با دست‌اندرکاران اجرائی انجام شد. جامعه پژوهش را دانشگاه‌های علوم پزشکی قطب کشور واقع در استان تهران و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تشکیل می‌دادند. با توجه به قلمرو موضوعی نمونه هدفمند از میان مدیران، رؤسا و کارشناسان حوزه‌های مرتبط با حداقل ۵ سال سابقه کاری در حوزه آموزش علوم پزشکی به دانشجویان بین‌الملل انتخاب شدند. بدین منظور مصاحبه نیمه‌ساختارمند با نمونه گری هدفمند و به روش گلوله برفی با استفاده از راهنمای مصاحبه و در حد اشباع داده‌ها صورت گرفت. در مصاحبه نیمه‌ساختاریافته سوالات توصیفی و ساختاری با تمرکز بر مسائل یا حوزه‌ای که باید پوشش داده شده و مسیرهائی که باید پیگیری شود، گنجانده می‌شوند. توالی پرسش‌ها برای تمام شرکت‌کنندگان همانند یکدیگر نبود. بلکه به فرایند مصاحبه و پاسخ‌های هر فرد بستگی دارد. مصاحبه با سوالات ساده و کلی تر شروع شده و به سمت سوالات اختصاصی‌تر پیش می‌رفت. در طراحی راهنمای مصاحبه از نظرات صاحب‌نظران استفاده شد. راهنمای مصاحبه به محقق اطمینان می‌دهد انواع مشابهی از داده‌ها را از تمام افراد مطلع گردآوری کند. روایی ابزار تحقیق از طریق تأیید گروه متخصصان و اعتبار آن با چک کردن نظرات اعضای شرکت‌کننده‌ای که اطلاعات از آنان به دست آمد، صورت گرفت. همچنین، قبل از شروع تحقیق، مطالعه‌ای آزمایشی با دو نفر از افراد آگاه در زمینه موضوع پژوهش در جهت رفع نواقص راهنمای مصاحبه انجام شد. قبل از انجام مصاحبه ارتباط مناسب، اعم از: معرفی پژوهشگر، ذکر انگیزه اجرای پژوهش، ذکر محرمانه ماندن

نام مصاحبه شونده و مکالمه‌های ضبط شده، و اخذ رضایت از فرد مصاحبه شونده جهت ضبط مکالمه‌ها، برقرار شد. جهت امکان تبادل بهتر افکار و اطلاعات، مصاحبه رو در رو انجام شد. مصاحبه در زمانی نسبتاً کوتاه که برای مصاحبه‌شوندگان راحت‌تر بوده و دغدغه فکری کمتری داشتند، انجام شد. در طی مصاحبه قسمت‌های موردنظر یادداشت و رضایت مصاحبه‌شونده از ابزار ضبط مکالمات استفاده شد. فایل‌های صوتی، جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات، پیاده‌سازی و مستند شده، و نهایتاً طبقه‌بندی شد. نسخه‌برداری در فاصله زمانی کوتاه پس از مصاحبه انجام شد. مصاحبه‌ها به روش تحلیل محتوا و با نرم‌افزار MAXQDA10 تحلیل شد.

در پژوهش حاضر سعی شد با ایجاد تمهیداتی، معیارهای دقت، مشابه روایی و پایایی در پژوهش‌های کمی رعایت شوند. جهت افزایش دقت و مقبولیت یافته‌ها از روش چک‌کردن مجدد با مصاحبه‌شوندگان استفاده شد. ملاقات حداقل دو بار با هر یک از مشارکت‌کنندگان پژوهش برای جمع‌آوری اطلاعات، استفاده از یادداشتهای روزانه در حین جمع‌آوری اطلاعات، تماس‌های تلفنی یا حضوری با شرکت‌کنندگان در مواقع مورد لزوم، نظرخواهی از شرکت‌کنندگان برای تأیید صحت برداشتهای پژوهشگر و مرور توسط افرادی غیر از شرکت‌کنندگان انجام شد. همچنین، برای افزایش تأییدپذیری یافته‌ها درباره صحت تفسیرها و فرایند کدگذاری با تعدادی از همکاران آشنا با نحوه تحلیل پژوهش‌های کیفی مشورت شد و تمام مراحل انجام کار و چگونگی استخراج داده‌ها به دقت ثبت شد.

یافته‌ها

نتایج حاصل از اجرای تحلیل محتوا در جدول ۱ قید شده است.

جدول (۱): نتایج تحلیل محتوا

مقوله	مفاهیم	فراوانی کدها
عوامل مؤثر بر ضرورت یادگیری	دانشی	۵
	فردی	۶
	دانشگاهی	۷
	بین‌المللی	۴
چالش‌ها	دانشی	۹
	نرم‌افزاری	۷
	فردی	۱

۲۰	دانشگاهی	
۲	نهادهای آموزشی	
۱	بین‌المللی	
۵	دانشی	فرصت‌ها
۴	نرم‌افزاری	
۲	فردی	
۴	دانشگاهی	
۳	نهادهای آموزشی	

۱. عوامل مؤثر بر ضرورت یادگیری

بر مبنای نتایج مطالعه حاضر، عوامل مؤثر بر ضرورت یادگیری زبان فارسی توسط دانشجویان غیرفارسی‌زبان دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور در چهار سطح به شرح ذیل طبقه‌بندی شد:

۱-۱. **دانشی:** ظرفیت زبان فارسی در سایر علوم، آسانی یادگیری زبان فارسی، گستردگی زبان

فارسی، قدمت زبان فارسی و شیرینی بیان فارسی؛

۱-۲. **فردی:** توانایی فراگیری انواع زبان، توانایی زبانی، تنوع اهداف فارسی‌آموزان، نیل به

آرامش درونی و روحی، شکوفائی ذهن، و تحصیل در کشورهای فارسی‌زبان؛

۱-۳. **دانشگاهی:** مشوق‌های آموزش زبان فارسی و زبان‌آموزان، پژوهش، انجام امور اداری و

تحصیلی، دسترسی به منابع اصلی علمی بدون به زبان فارسی، انجام مطالعات

بین‌رشته‌ای، تدریس منابع مهم علمی به زبان فارسی، و عدم الزام تدریس اساتید به زبان

انگلیسی؛

۱-۴. **بین‌المللی:** انعقاد تفاهم‌نامه‌های بین‌المللی، تعاملات آموزشی، دانشگاهی، و زبان علم.

۲. سطوح یادگیری

بر مبنای نتایج مطالعه حاضر، سطوح یادگیری زبان فارسی توسط دانشجویان غیرفارسی‌زبان

دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور در ۲ گروه به شرح ذیل طبقه بندی شد:

۱. **دانشگاه‌ها:** سازمان‌های مذکور آموزش زبان فارسی را در دو سطح ذیل بر

عهده دارند:

۲-۱-۱. سطح عمومی شامل: آزمون آموزش سنجش مهارت زبان فارسی (آمفا)؛

۲-۱-۲. سطح تخصصی شامل: زبان تخصصی فارسی پزشکی، مکالمات پزشکی، نگارش برای

پزشکی، واژگان و اصطلاحات تخصصی پزشکی، داستان‌خوانی، نمایشنامه‌خوانی، گلستان

خوانی، حافظ‌خوانی، شاهنامه‌خوانی، مثنوی‌خوانی، قالب‌های شعری، نگارش پیشرفته،

دستور زبان پیشرفته، سبک‌های ادبی.

۲. **نهادهای آموزشی:** نهادهای مذکور آموزش عمومی را در شش سطح ذیل بر

عهده دارند:

۲-۲-۱. سطح نوآموز، پایه و مبتدی شامل: اصول پایه و اولیه، نحوه ساخت فعل ماضی و مضارع،

بن و ریشه فعل، عبارات و جملات متداول ارتباطی، ساختارهای ابتدائی جمله‌سازی،

مفاهیم اولیه ساخت کلمه، و الفبا؛

۲-۲-۲. سطح مقدماتی شامل: انواع جملات، نحوه ساخت اسم ترکیبی و صفت، نحوه ساخت

سؤالات متداول و پاسخگوئی، ساخت و طرز بیان جملات، نحوه به‌کارگیری زبان فارسی

در موقعیت‌های روزمره، و تکمیل مفاهیم پایه‌ای زبان فارسی؛

۲-۲-۳. سطح پیش‌میانی شامل: مکالمات ساده و روزمره (اعم از: صحبت در مورد اتفاقات

گذشته، استفاده از صفات، تعریف‌کردن، و درخواست‌ها)، درک و خواندن متون متوسط

زبان فارسی، نحوه ساخت سؤالات، اصول اولیه زمان‌های مختلف، لغات و واژگان

تخصصی، و آموزش و فهم متون ادبی مدرن؛

۲-۲-۴. سطح میانی / متوسط شامل: نوشتن (اعم از: جملات رسمی و غیررسمی)، قواعد زبان

فارسی (اعم از: ضرب‌المثل‌ها، استعاره‌ها، کنایه‌ها، اصطلاحات، ساختارهای رسمی زبان

فارسی، شعر و ادب، و جملات شرطی)؛

۲-۲-۵. سطح فوق‌میانی شامل: آثار ادبی قدیمی، آثار ادبی مدرن، اشعار فارسی، واژگان و

اصطلاحات تخصصی‌تر، مهارت خوانشی، مهارت شنیداری، مهارت گفتاری، و قواعد

تکمیلی؛

۲-۲-۶. سطح پیشرفته شامل: مهارت شنیداری، مهارت خوانشی، و مهارت گفتاری.

۳. چالش‌ها

بر مبنای نتایج مطالعه حاضر، چالش‌های آموزش زبان فارسی به دانشجویان غیرفارسی‌زبان دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور عبارت‌اند از:

۱- **دانشی:** پیچیدگی زبان فارسی، رتبه‌بندی زبان فارسی به‌عنوان چندمین برای زبان‌آموزان، تدریس زبان فارسی به‌عنوان زبان سوم و چهارم اختیاری، عدم اعتبار نظریه‌های زبان‌آموزی برای زبان سوم به بعد، تفاوت گونه نوشتاری و گفتاری زبان فارسی، تفاوت خط فارسی و خطوط سایر زبان‌ها، هم خانواده نبودن زبان فارسی و عربی، پراکندگی رسم‌الخط و عدم رواج واژه‌های نوساخته؛

۲- **نرم‌افزاری:** عدم ضمانت اجرائی در حوزه کاربری نرم‌افزاری، کاهش صمیمیت استاد و دانشجو در فضای مجازی، نحوه تصحیح خطا و تلفظ در آموزش مجازی، تأثیر آموزش زبان بر خط بر گفتار خصوصی فارسی‌آموزان، ناآشنائی با نرم‌افزارهای مجازی، بی‌توجهی به فعالیت‌های فناورانه در زبان فارسی، و تبدیل برنامه کاغذ محور به وب محور؛

۳- **فردی:** دشواری یادگیری زبان فارسی در سنین بالا؛

۴- **دانشگاهی:** تعیین تطابق کارآمدی رویکردها و روش‌های آموزشی با اهداف دانشگاهی، عدم وجود تعیین سطح در ورود دانشجویان به کلاس زبان فارسی دانشگاه، استفاده از منابع و روش‌های قدیمی، کمبود تربیت مدرسان کارآزموده، مخاطب‌محور نبودن برنامه‌های آموزشی، عدم وجود آزمایشگاه‌های زبان، فقدان روش‌های تخصصی در گسترش و آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، فقدان نظارت کافی بر رفتار زبان‌آموزان، فقدان مخاطب‌شناسی در تألیف متون آموزشی، لزوم تمرکز بر تألیف منابع جامع، به‌کارگیری نسخ خطی، تجویز محتوای یکسان برای فارسی‌زبانان کشورهای مختلف، مدیریت کلاس‌های چندزبانه، کمبود تألیف کتب آموزش زبان فارسی استاندارد در حیطه علوم پزشکی، کمبود تولید متون آموزش زبان فارسی در سطح تخصصی، عدم وجود مهارت گفتگو با بیماران و کادر درمان و بالینی، تفاوت تخصص آموزش زبان فارسی به هم‌زبانان و غیر هم‌زبانان، روائی آزمون مهارت‌ها، تحلیل خطاهای فارسی‌آموزان، و پشتیبانی غیرمستمر آموزش زبان فارسی؛

۵- **نهادهای آموزشی:** فقدان بستر ارتباط و تبادل نظر با سایر اساتید و مدرسان دانشگاهی، و سطح پائین کیفیت و محتوای حوزه آموزش زبان فارسی به نسبت گسترش آن؛

۶- **بین‌المللی:** مشتری محور بودن زبان فارسی.

۴. فرصت‌ها

بر مبنای نتایج مطالعه حاضر، فرصت‌های آموزش زبان فارسی به دانشجویان غیرفارسی‌زبان دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور عبارت‌اند از:

۱- **دانشی:** آسان بودن یادگیری زبان فارسی برای دانشجویان عرب‌زبان، تشابه واژه‌های فارسی و عربی، پیوندهای تأثیرگذار و تأثیرپذیری زبان فارسی و عربی، وجود پیوندهای علمی زبان فارسی و عربی، و شباهت خط فارسی و عربی؛

۲- **نرم‌افزاری:** وجود سند توسعه آموزش مجازی زبان فارسی، همکاری بخش خصوصی در راه‌اندازی سامانه آموزش مجازی، بهره‌گیری فضای مجازی، و زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات؛

۳- **فردی:** گسترش توانائی شناختی افراد، و داشتن تجربه بزرگسالان نسبت به کودکان در یادگیری زبان؛

۴- **دانشگاهی:** ارتقا، توسعه و پیشرفت دانشگاه، گسترش تعاملات دانشگاهی و علمی کشورهای طرفین، تأکید بر اهتمام بر آموزش زبان بین‌الملل فارسی در نقشه جامع علمی کشور، و افزایش مرجعیت علمی زبان فارسی؛

۵- **نهادهای آموزشی:** همکاری با شرکت‌های دانش‌بنیان فعال در حوزه آموزشی زبان فارسی، بهره‌گیری از نهادهای فعال در حوزه آموزش زبان فارسی، و عقد قرارداد و تفاهم‌نامه همکاری با مؤسسات تخصصی آموزش زبان فارسی کشور.

۳. بحث و نتیجه‌گیری

مطالعه حاضر با هدف بررسی و تحلیل فرایند آموزش زبان فارسی به دانشجویان غیرفارسی‌زبان دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور انجام شد. نتایج مطالعه در سه زیرمجموعه عوامل مؤثر بر ضرورت یادگیری زبان فارسی، چالش‌ها و فرصت‌های آموزش زبان فارسی طبقه‌بندی شد.

عوامل مؤثر بر ضرورت یادگیری زبان فارسی به زیرگروه‌های عوامل دانشی، عوامل فردی، عوامل دانشگاهی و عوامل بین‌المللی تقسیم‌بندی شد. چالش‌های آموزش زبان فارسی نیز به زیرگروه‌های چالش‌های سطح دانشی، چالش‌های سطح نرم‌افزاری، چالش‌های سطح فردی، چالش‌های سطح دانشگاهی، چالش‌های سطح نهادهای آموزشی، و چالش‌های سطح بین‌المللی تقسیم‌بندی شد. همچنین، فرصت‌های آموزش زبان فارسی به زیرگروه‌های فرصت‌های دانشی، فرصت‌های نرم‌افزاری، فرصت‌های فردی، فرصت‌های دانشگاهی، و فرصت‌های نهادهای آموزشی تقسیم‌بندی شد.

بر مبنای نتایج مطالعه حاضر، الزامات ذیل به‌عنوان راهکارهای بهبود وضعیت آموزش زبان فارسی به دانشجویان غیرفارسی‌زبان دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور پیشنهاد می‌گردد:

۱- راه کارهای حوزه دانشی

نگاه تحلیلی - مقایسه‌ای میان واژه‌های مشترک زبان مبدأ و مقصد، تجربه علمی در حوزه زبان‌شناسی کاربردی، بهره‌گیری از مبانی نوین آموزش زبان و علم زبان‌شناسی، رویکرد علمی و حرفه‌ای به آموزش زبان فارسی، اتکا بر نظریه آموزشی مبتنی بر کاربرد، تبیین چگونگی به‌کارگیری ساختار در موقعیت واقعی، تسلط مدرسین بر نظریه‌های روان‌شناسی و زبان‌شناسی، تبیین چگونگی ساختار زبانی، تأکید بر دو مؤلفه شناساندن و شناختن، تخصصی و علمی بودن آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، تبیین ارکان اصلی آموزش زبان فارسی (اعم از: کتاب، مدرس، محیط آموزشی و زبان‌آموز)، نگرش فن محور و مهارت‌محور، ایجاد همسویی زبان و سواد، انتخاب متون ساده‌تر از لحاظ زبانی، بیان آواها، لحن و حس زبان فارسی، یادگیری فن بیان، تلفظ و بیان صحیح مدرس، تقویت لهجه فارسی، اصلاح مکالمات پایه‌ای، نزدیک کردن حوزه‌های مختلف علوم و دانش در چارچوب بین‌رشته‌ای، برگزاری دوره‌های شکسته خوانی، خوشنویسی و متن خوانی، تألیف کتب چهار مهارتی، و تبیین شیوه‌نامه‌های بازخورد و پایش عملکرد زبان‌آموزان.

۲- راه کارهای حوزه نرم‌افزاری

استفاده از فضای مجازی مناسب، استفاده از الگوهای جدید و روش‌های مبتنی بر فناوری، پشتیبانی آموزشی مجازی، به‌کارگیری نرم‌افزارهای‌های زبان فارسی، افزایش سطح دسترسی فارسی‌آموزان خارجی به پلتفرم‌ها، طراحی نرم‌افزارهای چندزبانه، فراهمی مقدمات تکنیکی و فنی، تخته نگارش مجازی، تبیین موتور تشخیص گفتاری در آموزش مجازی، تبادل فناوری در حوزه

زبان و ادب فارسی، طراحی ابزارهای خودآموز، به‌کارگیری گرافیک در تولید ابزارهای آموزشی، ایجاد ارزش‌افزوده برای شرکت‌های خصوصی و خارجی جهت طراحی نرم‌افزار، برگزاری دوره‌های غیرهم‌زمان تدریس زبان فارسی، افزایش اثربخشی آموزش زبان فارسی به‌صورت مجازی، کاربرد نشانه‌های الکترونیکی و برخط کتاب‌ها، و تشکیل کتابخانه مجازی.

۳- راه‌کارهای حوزه رسانه‌ای

استفاده از محتوای چندرسانه‌ای و رعایت استانداردهای طراحی آن، ایجاد شبکه آموزش زبان فارسی و تهیه محتوا و ویدئوهای روش تدریس.

۴- راه‌کارهای حوزه فردی

توجه به زبان فارسی به‌عنوان کالایی مرغوب در چشم مخاطبین، توجه به سن مخاطبین، و نگاه روان‌شناختی.

۵- راه‌کارهای حوزه دانشگاهی

رویکرد آینده‌پژوهانه به مسائل آموزش زبان فارسی، بهره‌گیری از مراجع بالادستی، تدوین نقشه راه آموزش زبان فارسی، تدوین سند راهبردی آموزش مجازی، تدوین سند آموزشی، توجه به سند جامع نقشه علمی کشور، تدوین منابع مطابق با نظام آموزشی عالی سلامت، تبیین دوره‌های آموزشی روش تدریس منطبق با استانداردهای جهانی، تبیین سیاست‌ها و روش‌های تدریس زبان فارسی بر حسب نیاز پذیرفته‌شدگان رشته‌های علوم پزشکی از کشورهای مختلف، ایجاد گروه‌های آموزشی زبان فارسی، راه‌اندازی مراکز متمرکز آموزش زبان فارسی دانشگاه‌های علوم پزشکی، گسترش ظرفیت‌های آموزشی، ایجاد وحدت رویه در آموزش زبان فارسی، تقویت مهارت استاد پروری، تدوین کتاب‌های راهنمای مدرس، برگزاری دوره‌های توانمندسازی و دانش‌افزایی مدرسان، بهره‌مندی از اساتید زبان‌آموز مجرب، نیازسنجی عمومی و تعیین سطح زبان‌آموزان، ضرورت تدوین کتب تخصصی آموزش زبان فارسی در رشته‌های علوم پزشکی، همکاری و تعامل نهادهای ذی‌ربط در عرصه تولید متون تخصصی، بهره‌گیری از متون آموزشی تألیفی متخصصین، طرح‌ریزی مطلوب تحصیلی - شغلی، تدوین برنامه درسی کارمحور و تکلیف محور، افزایش دسترسی زمانی - مکانی به فارسی‌آموزی، آموزش تعامل محور، تبیین تمرین‌های تشخیصی، گفتاری و نوشتاری، برگزاری آزمون مرجع مهارت زبان فارسی، یکپارچگی و اثربخشی آموزش زبان فارسی، انطباق منابع آموزشی، چیدمان مناسب و جامعیت برنامه درسی فارسی، تلفیق تدریس مدرس، محتوا و

تصویرسازی، ارتباط صحیح مدرسان و مراجع تصمیم‌گیرنده، همکاری دوجانبه مدرسان زبان فارسی و اساتید دانشگاه‌های علوم پزشکی، چندوجهی بودن مدرسین، ارتباط عاطفی و اجتماعی استاد و زبان‌آموزان، برگزاری آزمون دانش تدریس فارسی مدرسان فارسی، طراحی آزمون‌های استاندارد، پشتیبانی و حمایت از زبان‌آموزان پس از آموزش، تنظیم استاندارد مرجع آموزش زبان و آموزش یکپارچه و همگام زبان فارسی مبتنی بر آن، انتخاب محتوای آموزشی متناسب هر سطح، تعیین اهداف آموزشی متناسب هر سطح، هماهنگی و یکپارچه‌سازی سطوح آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، سطح‌بندی آموزشی و محتوایی، ارزیابی منابع آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، استانداردسازی آموزش زبان فارسی، به‌روزرسانی الزامات و تجهیزات آموزشی، آموزش دستور زبان بر اساس نیاز زبان‌آموزان، آموزش بر پایه مبانی علمی، تشکیل کارگروه تدوین منابع درسی، حمایت مالی از استادان زبان فارسی در انتشار متون، تامین و ارتقای کیفیت کتاب‌های آموزشی و کمک‌آموزشی زبان فارسی، شروع با آموزش خط فارسی، برگزاری کارگاه‌های کوتاه‌مدت، استفاده از زبان بدن، ارتباط با سایر نهادهای فعال در حوزه آموزش زبان فارسی، ارتباط دوجانبه وزارتین بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و علوم، تحقیقات و فناوری در حوزه آموزش زبان فارسی، همکاری میان‌رشته‌ای و تخصصی، و همکاری سازمان‌های ذی‌ربط.

۶- راه کارهای حوزه نهادهای آموزشی

به‌اشتراک‌گذاری منابع و امکانات مراکز آموزش زبان فارسی، تعامل بین مؤلفان، گرافیست‌ها، مدیران هنری و تولیدکنندگان عکس، ایجاد محیط آموزشی بصری ساده، توجه به فونت کتاب‌های آموزشی، تامین کتاب‌های آموزش زبان فارسی به‌صورت رایگان، و برگزاری دوره‌های کوتاه‌مدت آموزش زبان فارسی.

۷- راه کارهای حوزه بین‌المللی

تدوین و بازنگری سرفصل‌های آموزش زبان فارسی توسط کشورهای طرفین، آگاهی از برنامه و ابعاد طراح درسی متنوع عمومی، تخصصی و منطقه‌ای، تشکیل کمیته کاری مشترک با کشورهای متقاضی پذیرش دانشجو در ایران، برپائی نشست‌های مشترک کاری و تبادل تجربیات در آموزش فارسی، آموزش زبان فارسی در مدارس کشورهای متقاضی پذیرش دانشجو در ایران، برنامه‌ها و کارگاه‌های تحقیقاتی و آموزشی مشترک.

مشارکت نویسندگان

الهام موحدگر: طراحی و اجرای مطالعه، جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها، و تهیه مقاله (درصد مشارکت: ۱۰۰٪)

تشکر و قدردانی

لازم به ذکر مطالعه حاضر از دانش ثبت و تأیید شده توسط نویسنده مقاله حاضر در سامانه ملی مدیریت دانش وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به شماره ثبت ۸۰۳۵ مورخ ۱۴۰۱/۹/۱۹ استخراج گردیده است. همچنین، از کلیه افراد مشارکت‌کننده در مطالعه تشکر و قدردانی می‌گردد.

تعارض منافع

هیچ‌گونه تعارض منافع توسط نویسنده بیان نشده است.

COPYRIGHTS

©2021 The author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the original authors and source are cited. No permission is required from the authors or the publishers.

منابع

- پیش‌قدم، رضا؛ فیروزیان پور اصفهانی، آیدا و طباطبائی فارانی، سحر (۱۳۹۳). آینده پژوهی رشته آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان در پرتوی الگوی تحلیل لایه‌ای علت‌ها. مجله پژوهش و نگارش کتب دانشگاهی، شماره ۳۴: ۹۶-۱۲۰.
- تاج‌الدین، ضیا (۱۳۸۹). تحلیل تاریخی و روش شناختی آموزش زبان فارسی به غیر فارسی زبان‌ها. فصلنامه زبان و ادب پارسی، شماره ۴۵: ۸۵-۶۵.
- ذوالفقاری، حسن (۱۳۸۴). برنامه درسی آموزش زبان فارسی به ملل مسلمان. سخن سمت، شماره ۱۵: ۵۸-۲۵.
- رضائی، والی؛ کوراوند، آمنه (۱۳۹۳). ارزیابی دستور آموزشی در کتاب‌های آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان. پژوهش‌نامه آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، سال ۳، شماره ۳: ۱۴۱-۱۱۷.
- زندی، بهمن؛ معصومی فرد، مرجان (۱۴۰۰). ارائه مدل آموزش ترکیبی زبان فارسی به خارجی‌ان. فصلنامه پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی، سال ۹، شماره ۳: ۸۰-۶۳.

- صدیقی فر، زهره؛ رحیمیان، جلال و خرمائی، علیرضا (۱۴۰۰). شناسائی پیکره بنیاد الگوهای انسجام بخشی در گفتمان علمی زبان فارسی: رویکردی کاربردی در آموزش زبان فارسی برای اهداف دانشگاهی. پژوهش نامه آموزش زبان فارسی به غیر فارسی زبانان، سال ۱۰، شماره ۲: ۱۸۳-۲۱۲.
- صفار مقدم، احمد (۱۳۹۲). تفاوت‌های گفتار و نوشتار در آموزش مهارت گفتاری زبان فارسی به غیر فارسی زبانان. زبان شناخت، سال ۴، شماره ۲: ۱۴۰-۱۱۵.
- عباسی، زهرا؛ عامری، حیات و مردانلو مقدم، حسین (۱۳۹۹). شناسائی و طبقه‌بندی چالش‌های مدرسان زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان در کلاس‌های چندفرهنگی. دو ماهنامه جستارهای زبانی، سال ۱۱، شماره ۴: ۶۰۴-۵۶۷.
- عباسی، زهرا؛ کلاری، فاطمه (۱۳۹۹). بررسی نگرش دانشجویان بین‌الملل به آموزش‌های برخط و کاربرد رسانه‌های اجتماعی در یادگیری زبان فارسی در دوران پیش‌و پس از گسترش ویروس کرونا. فصلنامه زبان‌شناسی اجتماعی؛ سال ۳، شماره ۴: ۵۱-۳۹.
- عرب خردمند، علی؛ شعبانی، عنایت‌الله و آزادی، طناز (۱۳۹۴). ارزیابی میزان رضایتمندی دانشجویان خارجی در دانشگاه علوم پزشکی تهران. مجله پی‌اورد سلامت، سال ۹، شماره ۱: ۹۷-۱۰۵.
- مراد صحرائی، رضا (۱۳۹۱). جایگاه رهیافت‌های طراحی برنامه درسی در فرایند سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی آموزش زبان فارسی به غیر ایرانیان. فصلنامه مطالعات برنامه درسی ایران، سال ۷، شماره ۲۷: ۱۳۴-۱۰۳.
- میرزائی حصاریان، محمدباقر و همکاران (۱۳۹۴). مقایسه متون فیزیولوژی گایتون و فارسی ویژه پزشکی: تحلیلی پیکره-بنیاد. پژوهش نامه آموزش زبان فارسی به غیر فارسی زبانان، سال ۴، شماره ۱: ۱۶۳-۱۳۷.
- میرزائی حصاریان، محمدباقر و همکاران (۱۳۹۵). سطح بندی متون پزشکی فارسی برای غیر فارسی زبانان: انگاره ای بر پایه دستور نظام مند نقش گرای هلیدی. پژوهش نامه آموزش زبان فارسی به غیر فارسی زبانان سال ۵، شماره ۲: ۷۴-۴۷.
- میهمی، حسین؛ اسفندیاری، رجب و حسینی، فاطمه (۱۳۹۸). نقش تعامل آموزشی، رشته‌ای، حرفه‌ای، جهانی، محلی و اجتماعی - فرهنگی میان متخصصان آموزش زبان و

- مدرسان آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان در رشد هویت آنها: رویکرد روایت‌شناسی تعاملی. پژوهش‌نامه آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، سال ۸، شماره ۱: ۲۰۱-۲۲۶.
- وکیلی فرد، امیررضا (۱۴۰۰). بررسی و شناسائی روش‌ها و رویکردهای کارآمد آموزش زبان فارسی برای اهداف عمومی زبان آموزان غیر ایرانی. پژوهش‌نامه آموزش زبان فارسی به غیر فارسی‌زبانان، سال ۱۰، شماره ۲: ۵۲-۲۱.
- وکیلی فرد، امیررضا؛ احمدی خلخالی، نادیا (۱۴۰۰). آموزش زبان فارسی برای اهداف دانشگاهی: ارزیابی درسنامه «نبض زندگی» بر اساس بازبینی میکلی. پژوهش‌نامه انتقادی متون و برنامه‌های علوم انسانی، سال ۲۱، شماره ۱: ۳۴۹-۳۷۱.
- هادی‌زاده، محمدجواد و همکاران (۱۳۹۷). ارزیابی محتوای دستور در منابع آموزش زبان فارسی به غیر فارسی‌زبانان بر پایه رویکرد دستور آموزشی. پژوهش‌نامه آموزش زبان فارسی به غیر فارسی‌زبانان، سال ۷، شماره ۲: ۲۱-۴۴.

